

тази цѣлокупность, като въ свое първо огнище, отъ дето се е откъсвало за да странствува, за да изпита себе си, за да порастне и дето пакъ ще се върне. Минути на прозрение: идатъ въ безмълвни, таинствени нощи, или при непоносимо страдание, или при вдъхновена музика, или при откровенията на любовта, както и при толкова много още други случаи, които мигновено откриватъ дверитѣ на вѣчната истина.

Социалното чувство си има своитѣ степени. Душата се спира на онази, до която може да се издигне. Тя обича само най-близкитѣ, или отива до рамкитѣ на класата, често до тѣзи на отечеството, на расата, повѣкога до тѣзи на цѣлото човѣчество. И все пакъ, въ всѣка душа дремятъ заложби и възможности да обгърне съ топлината си всичко човѣшко, дори всичко живо. Но трѣбва да се работи надъ тѣзи възможности.

§ 3. Социалната еволюция. Механизъмъ или финализъмъ?

Механистично или финалистично обяснение трѣбва да се даде на социалната еволюция?

Механистичното обяснение претендира, възъ основа на миналото и сегашното, да предвиди и обясни бждащето; споредъ него, понеже нищо не иде отъ свободната воля, т. е. понеже нищо не ще дойде *непредвидено*, като изразъ на новъ полетъ, новъ идеалъ, то следва, че всичкитѣ условия единъ пжтъ за винаги сж дадени, *сж-ществуватъ* вече; така че, за една свърхчовѣшка мисль, минало, настояще и бждаще могатъ да се обгърнатъ съ единъ само погледъ.

Не трѣбва — макаръ и новата мисль да